

Kansallispuvun käyttöohjeet SKY:n sivuita

Nämä käyttöohjeet noudattavat Suomen Kansallispuvuneuvoston asiantuntijaelimen kansallispuvuraadin vuonna 1991 julkaisemia kansallispuvun käyttöohjeita. Niitä on jonkin verran lyhennetty puvuston pukuja koskevaksi.

Kansallispuvujen käyttö

Kansallispuvu on juhlapuku, jota käytetään erilaisissa juhlatilaisuuksissa, kuten häissä, ylioppilasjuhlissa, kotiseutujuhlissa sekä esim. kansantanssiryhmien ja kuorojen esiintymisasuna. Tärkeää on, että kansallispuvu on kokonaisuus siihen kuuluvine päähineineen, sukkineen, kenkineen ja koruineen.

Kansallispuvujen kankaat ja tarvikkeet ovat laadukkaita luonnon materiaaleja, tyyppiltään, kuosiltaan ja väreiltään asianomaiselle puvulle hyväksytyt mallin mukaisia. Kansallispuvu valitaan perinteet huomioon ottaen, ensisijaisesti oman tai suvun kotiseudun tai synnyinseudun mukaan mutta myös muiden perusteiden tai mieltymysten mukaan.

Pukeutuminen – naiset

Länsisuomalaiseen naisen kansallispuvuun kuuluu paita, hame, esiliina, liivi, päähine sekä sukat ja kengät. Koru, röijy, irtotasku ja huivi täydentävät pukua.

- Hameen pituus voi vaihdella nuppiluusta puolisääreen mallista riippuen. Hyvä keskipituus on n. 15 cm maasta. Hameeseen ei prässätä laskoksia.
- Hameen halkio on etupuolella, jotta se jää mahdollisen esiliinan alle.
- Esiliina on noin kämmenen leveyden verran hametta lyhyempi. Esiliina puetaan liivin alle.
- Liivi on malliltaan vartalonmyötäinen. Se kiinnitetään joko napeilla, hakasilla tai nyöreillä.

Nyöritys aloitetaan ylhäältä alas ja solmitaan alas rusetille.

- Hartiahuivi on kulmittain joko liivin alla tai päällä, jolloin sen kulmat voidaan vetää ristiin liivin alle tai huivi voi peittää liivin kokonaan.
- Vyötasku solmitaan esiliinan päälle jommallekummalle sivulle. Jos vyötaskun ja esiliinan nauhat ovat koristeelliset ja pitkät, ne sidotaan näkyvästi esille.
- Mahdollinen solki kiinnitetään paidan pänttien halkion yläosaan. Halkio on paidan etupuolella.

Karjalaiseen naisen kansallispuvuun kuuluu tavallisesti paita, yksivärinen liivi ja hame, nyytingein eli karjalaisin nyplätyin pitsein koristettu esiliina ja nauha (tytöt), säppäli (neidot) tai huntu (aikuiset naiset).

- Liivi voi olla malliltaan väljempi kuin länsisuomalaisissa puvuissa.
- Pukuun kuuluu usein myös pyöreä paljinsolki, jolla paita kiinnitetään. Soljen keskellä on reikä, jonka reunaan on kiinnitetty neulamainen liikkuva paljin. Paidan halkio suljetaan pujottamalla lankasilmut palkimeen.
- Naisten lappavyö on kiinteästi vyötäröllä. Karjalaisiin lappavyöihin kuuluvat vyölliset sijoitetaan vasemmalle kupeelle.

Koruina käytetään vain pukumalliin kuuluvia koruja, ei muinaiskorujen jäljennöksiä eikä nykyaikaisia koruja lukuun ottamatta kihla- ja vihkisormusta. Rannekelloa ei pidetä näkyvillä.

Päähineenä on aikuisilla naisilla länsisuomalaisissa puvuissa tanu tai tykkimyssy, karjalaisissa puvuissa huntu.

- Hiukset kammataan pois otsalta sileästi päähineen alle ja kiinnitetään.
- Kampauksen tulee mukautua käytettävään päähineeseen, esim. pitkät hiukset kootaan nutturalle.
- Tykkimyssyn tärkätty pitsi asetetaan sileästi hiusten päälle. Pitsin voi kiinnittää erilliseen pään ympärille sidottavaan alusnauhaan eli timppiin. Alusnauha pitää myös hiukset pois otsalta.
- Tykkimyssy puetaan pitkistä hiuksista kootun nutturan päälle tai sen yläpuolelle.
- Ulkona voidaan tykkimyssyn päällä käyttää huivia.

Jalkineina käytetään kaikkien pukujen kanssa mustia nauhakenkiä tai koristelemattomia avokkaita . Muiden kuin eteläkarjalaisten pukujen kanssa käytetään myös solkikenkiä.

- Kenkien korot ovat matalat tai puolikorkeat, kannat ja kärjet umpinaiset. Niissä ei ole kiilakorkoa eikä kippurakärkeä.
- Karjalaisten, savolaisten, keskisuomalaisten ja keski-pohjalaisten pukujen kanssa voidaan käyttää myös värjäämättömästä nahasta tehtyjä lipokkaita, pohjoissuomalaisten pukujen kanssa matalavartisia paulakenkiä.

Käsilaukun asemesta käytetään pellava- tai puuvillahuivista solmittua nyyttiä, nahkaista tai kankaista kukkaropussia, vakkaa, paju-, päre- tai tuohikoria tai alushameeseen tai liivin vuoriin ommeltua taskua. Hameen alla voidaan käyttää myös isoja nauhaan kiinnitettyjä paritaskuja.

Päällysvaatteena käytetään pukumalliin kuuluvaa röijyä tai hihallista viittaa. Mikäli sellaista ei ole, sopii ulkona käytettäväksi mikä tahansa vuodenaikaan sopiva päällysvaate.

Pukeutuminen – tytöt

Tytöt pukeutuvat samoin kuin aikuiset naiset lukuun ottamatta päähinettä, mutta pikkutyttöillä esiliina, huivi ja koru eivät ole välttämättömiä.

Tytöillä voivat hiukset olla hajallaan tai palmiko(i)lla ja päälaitteena ovat nauhat, pinteli tai säppäli. Ne asetetaan edessä hiusrajaan tai vähän sen yläpuolelle ja solmitaan umpisolmulle taakse hiusten päälle, nauhat riippuvat pitkin selkää. Eräissä puvuissa nauhat tai säppäli solmitaan nutturan ympärille.

Pukeutuminen – miehet

- Paidan kaulus suljetaan paljinsoljella, nauhalla tai nyörillä.

- Paidan kääntökaulus on liivin kauluksen alla, pystykaulus puolestaan on pystyssä kaulaliinalla tuettuna.
- Mahdollinen kaulaliina taitetaan kapeaksi, kiedotaan paidan kauluksen ympäri ja sidotaan solmulle eteen.
- Miehen liivi on vartalonmyötäinen, usein melko lyhyt.
- Polvihousut ovat vartalonmukaiset. Polvihousut ulottuvat polvitaiteeseen peittäen polven.
- Pitkien housujen lahkeet ovat prässittömät.
- Mikäli pitkähihaista takkia ei ole, voidaan ulkona käyttää vuodenaikaan sopivaa päällysvaateita.
- Päähineenä on huopahattu, kankainen kaira- eli patalakki, lippalakki tai tietyillä alueilla myös puikoilla kudottu tai virkattu myssy.
- Sukat ovat pitkien housujen kanssa mustat, polvihousujen kanssa pukuun kuuluvan mallin mukaiset.
- Sukat ulottuvat yli polven, kun käytetään polvihousuja.
- Jalkineina käytetään mustia nauhakenkiä (ei kippurakärkeä), länsisuomalaisiin pukuihin sopivat myös solkikengät.
- Karjalaisten miesten pukujen kanssa käytetään myös värjäämättömästä nahasta valmistettuja nilkkapituisia upokkaita.
- Helavyö puukkoineen puetaan hieman vyötärön alapuolelle, puukko eteen vasemmalle.

Pukeutuminen – pojat

Pojat pukeutuvat samoin kuin aikuiset miehet, mutta he eivät käytä huopahattua. Pikkupojat eivät käytä helavyötä eivätkä puukkoa. Päähineenä heillä on kairalakki tai villamyssy.